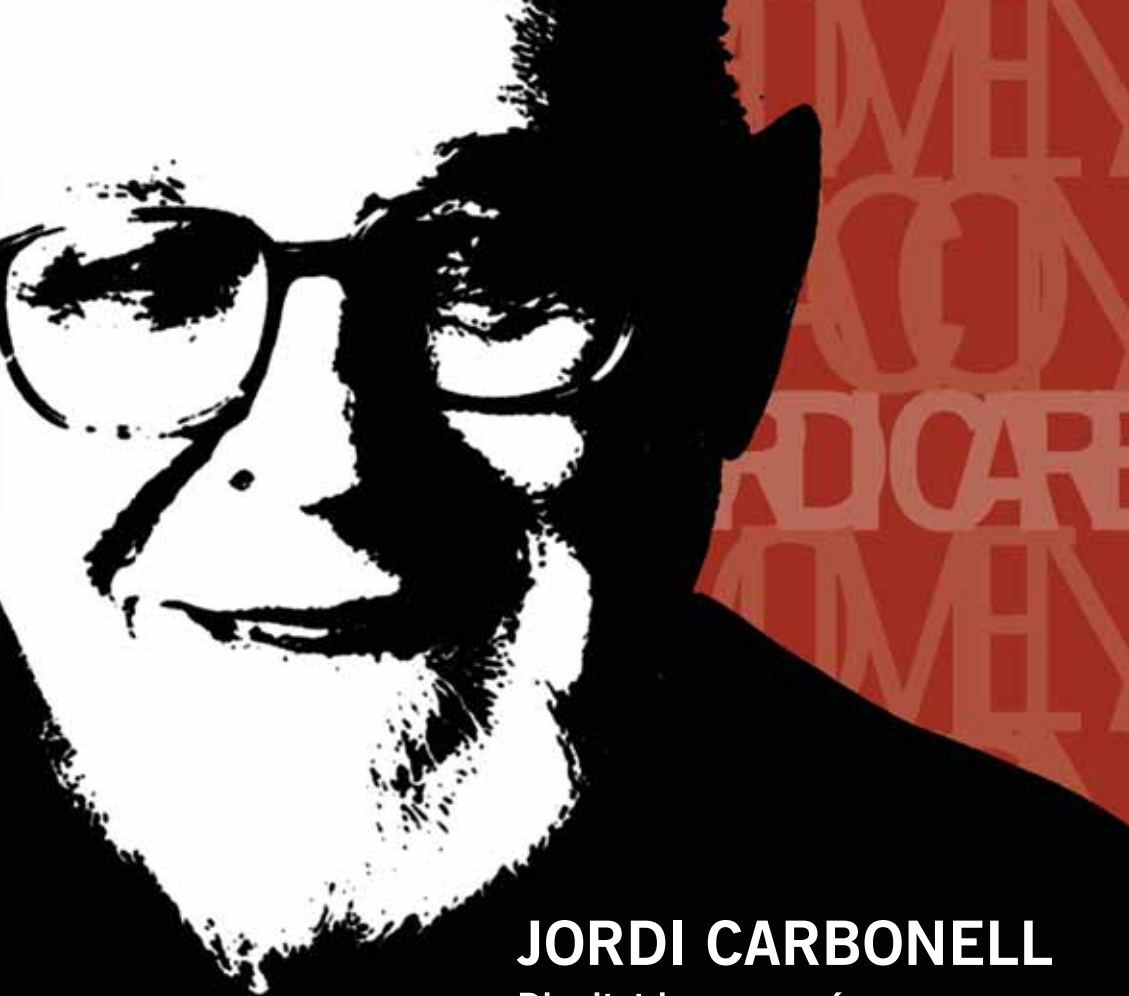

JORDI CARBONELL

Dignitat i compromís
amb els Països Catalans

femcata

Jordi Carbonell és un d'aquells personatges que tant necessita un país com el nostre. Una figura vinculada a la dignitat i al compromís, fins a l'extrem d'avantposar els interessos col·lectius del nostre poble als interessos particulars.

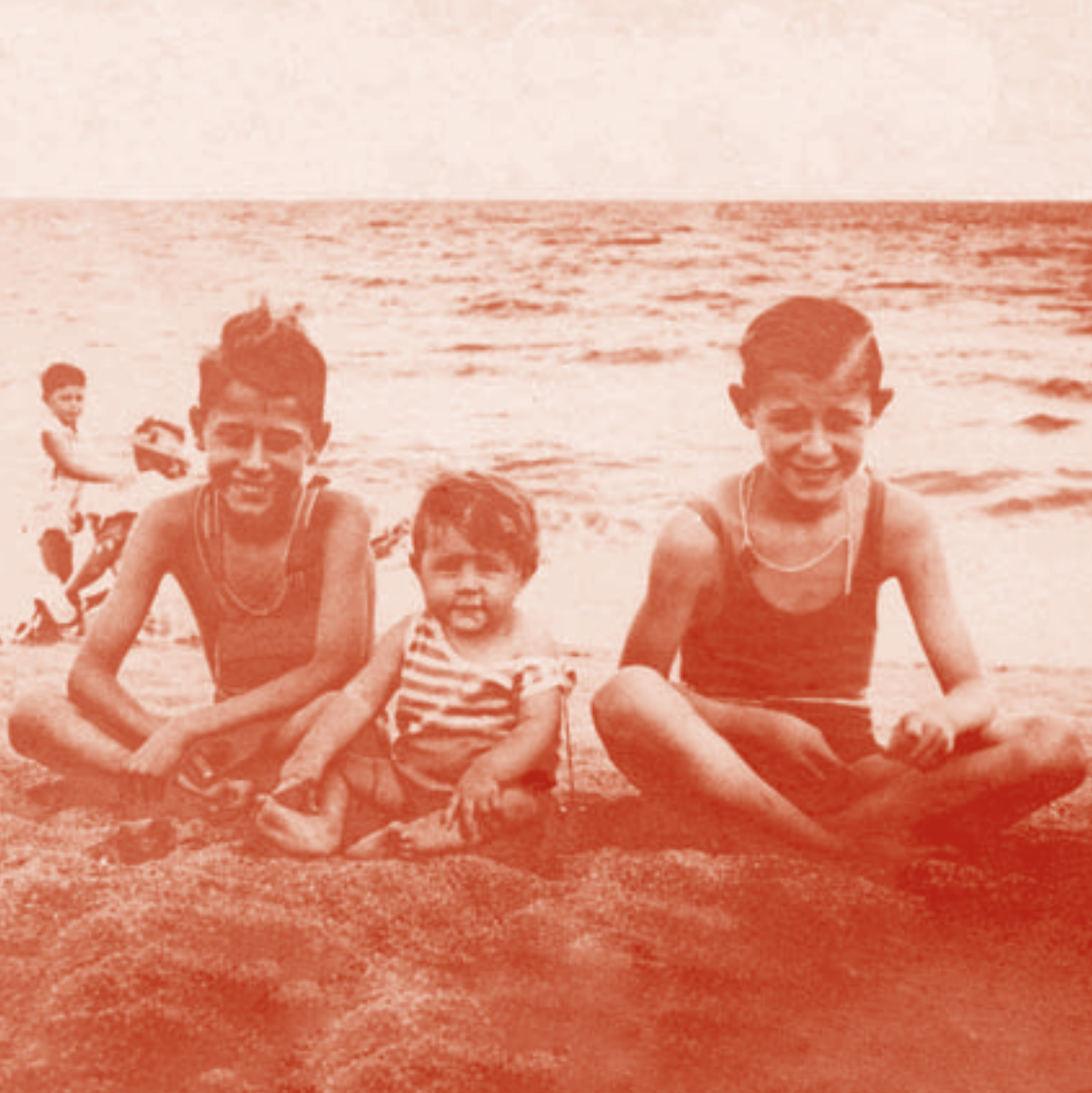
Nascut el dia de Sant Jordi de 1924, va iniciar-se en la lluita política i social als 19 anys, militant al clandestí Front Universitari de Catalunya. Poc després, va entrar en contacte amb l'IEC, esdevenint-ne el secretari, i compaginant l'activitat amb grups com Bandera de la República Catalana o Amics de la Poesia. El 1950, va rellevar Joan Triadú al lectorat de català de la Universitat de Liverpool, on va conèixer Pi i Sunyer, Batista i Roca o el doctor Trueta. De nou a Catalunya, es va implicar en múltiples activitats contra la Dictadura: el Comitè Onze de Setembre, la campanya Bisbes catalans, la campanya Escarré...

Entre el 1965 i el 1971, va dirigir la Gran Enciclopèdia Catalana, fet que li va com-

portar la primera detenció per part del règim. Per coherència, es va negar a declarar en castellà davant la policia en dues ocasions tot i saber-ne les greus conseqüències. Home que no coneix la renúncia, va esdevenir fundador de l'Assemblea de Catalunya i un dels represaliats en la caiguda dels 113. També va ser promotor, el 1979, de Nacionalistes d'Esquerra, encapçalant l'esperit de l'independentisme d'esquerres que va inspirar les seves intervencions de l'Onze de Setembre de 1976, a Sant Boi, i el 1977, al Fossar. El 1992 va ingressar a ERC, que presideix des del 1996.

L'homenatge a Jordi Carbonell, en el 80è aniversari, vol sumar-se als merescuts reconeixements que ha rebut i rebrà un home compromès fermament amb el país i la seva gent. Un tarannà que l'ha fet mereixedor, entre altres, de la Medalla d'Or de la Generalitat.

Josep-Lluís Carod-Rovira
President

UNA PRECOÇ CONSCIÈNCIA NACIONAL

Jordi Carbonell i de Ballester neix el 23 d'abril de 1924 a Barcelona, en el si d'una família catalanista. La parella Carbonell-de Ballester té dos fills: Jordi i Josep Maria.

Lluís Carbonell mor el 1927 i Josefina de Ballester torna a contraure matrimoni, fruit del qual neix una filla: Josefina.

En absència del pare, el seu oncle Ricard Carbonell, militant d'Acció Catalana, representa per a en Jordi Carbonell un referent humà i un primer revulsiu intel·lectual, esdevenint el seu mentor.

La desfeta que representa la victòria franquista en la Guerra Civil, significa un primerenc desvetllament nacional. Als 14 anys Jordi Carbonell pren ràpidament consciència del genocidi lingüístic i cultural que representa el franquisme i decideix no claudicar mai.

El 1941, fruit d'una crisi econòmica familiar, comença a compaginar estudis i treball.

1934 Els tres germans a la platja: Josep Maria, Josefina i Jordi.

✱ JOSEFINA MASES

TEMPS DE RESISTÈNCIA

Arran de la seva entrada a la Universitat de Barcelona com a estudiant, el 1942, la reivindicació lingüística es fa política. Forma part del Front Universitari de Catalunya on hi milita conjuntament amb la generació de Josep Benet, Enric Casassas, Joan Vilà, Jordi Galí, Enric Hernàndez...

A la universitat coneix Hortènsia Curell, que el posa en contacte amb els Estudis Universitaris Catalans (EUC) i amb els qui es convertiren en el seus mestres principals, Ramon Aramon i Jordi Rubió. Els EUC, organitzats semiclandestinement per l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), suposen una autèntica formació substitutòria davant l'absolut desert intel·lectual que és la universitat franquista.

El 1946 ingressa a l'IEC com a secretari redactor, càrrec que desenvolupa fins a la meitat dels anys cinquanta. El 1972

n'és elegit membre numerari. Posteriorment n'ha estat secretari general adjunt (1984-89), secretari de la Secció Filològica (1989-95) i director de l'Oficina d'Onomàstica (1991-96). Així mateix és membre fundador de la Societat Catalana d'Estudis Històrics (1946).

És a l'IEC on Jordi Carbonell adquireix la seva formació científica, patriòtica, humana, d'estudis de la llengua catalana i de democràcia.

Al llarg dels anys cinquanta col·labora a *Germinabit* i *Serra d'Or*, on coneix i fa amistat amb Maur Boix, Cassià Just i Josep Massot.

Durant tots aquests anys participa en multitud d'iniciatives amb un denominador comú: la resistència cultural, cívica i política a l'intent de genocidi franquista de la nació catalana.

1949 Sopar polític amb Florència Ventura, Josep Benet, Joan Reventós i Jordi Petit.

✱ JORDI CARBONELL

UNA VIDA COMPARTIDA

La seva relació amb Hortènsia Curell comença a la Universitat i ja, mai, ha de separar-se'n. Amb ella construeix la llar càlida que li ha faltat d'infant i de jove.

Condeixeb-la com ell als EUC, ella l'acompanya a Anglaterra on, ja casats (1950), neix en Jordi, el primer fill. A mitjan anys cinquanta, els fills ja són tres: han nascut l'Anna i el Roger.

La Mercè Berenguer els ajuda a tirar endavant casa i família que, el 1960 s'amplia amb el darrer fill, l'Oriol.

L'Hortènsia comparteix amb ell tots els interessos culturals i polítics i li fa costat i l'anima en uns camins professionals i polítics incerts.

Plegats faran front a persecucions i empresonaments, a temors i il·lusions i també a la insubstituïble pèrdua del fill

Roger (1978). Comença, però, el torn dels néts que irrompen a la família amb alegria.

El 2000, Jordi i Hortènsia commemoren les Noces d'Or, encaminats cap a una vellesa feliç en comú i compartida amb els fills i els néts.

1962 Hortènsia Curell i Jordi Carbonell amb els seus fills Roger, Jordi, Oriol i Anna.

GEC: L'ESFORÇ D'UNA GENERACIÓ

El 1964 Enric Lluch i Max Cahner, aleshores al capdavant d'Edicions 62, li ofereixen encapçalar un projecte d'enciclopèdia en llengua catalana, traduint i adaptant-ne una d'estrangera.

El primer equip de treball, format per Enric Lluch, Josep Ferrer, Joan-Lluís Marfany, Núria Aramon, Hortènsia Curell, Domènec Aguilar i el propi Jordi Carbonell abandona de seguida la idea de la traducció i estableix un nou pla que aposta per elaborar una enciclopèdia des de zero, que respongui a la situació cultural, social i econòmica dels Països Catalans, tot donant a l'obra una dimensió i caràcter col·lectius.

Del 1965 al 1971 Jordi Carbonell dirigeix la Gran Enciclopèdia Catalana (GEC), comptant des del primer moment amb l'assessorament dels principals referents de la cultura catalana d'aquella genera-

ció: Ramon Aramon, Francesc de B. Moll, Manuel Sanchis Guarner, Joan Hernández i Mora, Joan Fuster i Josep Maria Llompart.

La GEC esdevé, gràcies a l'esforç d'una generació d'intel·lectuals catalans, l'obra general de referència que tota cultura amb voluntat de presència al món ha de tenir.

1970 Presentant el segon volum de la Gran Enciclopèdia Catalana.

VOCACIÓ CIENTÍFICA I UNIVERSITÀRIA

L'autèntica vocació de Jordi Carbonell és la de científic i universitari, però el 1946, quan acaba els seus estudis, renuncia a quedar-se a la universitat franquista perquè cal jurar els “principios fundamentales del Estado” i no es pot ensenyar en català. Accepta aleshores l'ofertament de Ramon Aramon de treballar a l'IEC.

Del 1950 al 1952 exerceix com a lector de català a la Universitat de Liverpool, on s'instal·la amb la seva muller.

Professor dels Estudis Universitaris Catalans (1952-74) i de la Universitat Catalana d'Estiu des del 1969.

Del 1969 al 1972 exerceix de professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, fins a la seva expulsió arran d'un empresonament conseqüència de la seva militància antifranquista.

Del 1976 fins el 1992 ocupa la primera càtedra de llengua i literatura catalanes de la Universitat de Càller, a Sardenya.

El seu interès científic ha estat centrat en la història política i social de la llengua i la literatura, comprènent èpoques diverses: del període medieval, ha estudiat la figura de Joan Roís de Corella; de l'època contemporània, la temàtica històrica en l'obra de Guimerà i la producció dramàtica de Sagarra.

Els seus estudis sempre han atès la totalitat de l'àmbit lingüístic català. Així, ha estat un dels principals vindicadors de la literatura catalana a Menorca (segles XVIII i XIX), sobretot de Joan Ramis i Antoni Febrer, ha estudiat els setcentistes rossellonesos i ha analitzat l'empremta catalana a Sardenya.

1971 Impartint classe a la Universitat Catalana d'Estiu a Prada.

REPRESSIÓ FRANQUISTA

Fruit de la seva militància antifranquista, Jordi Carbonell és detingut i empresonat diverses vegades al llarg de la Dictadura.

El 1969 és detingut durant el primer estat d'excepció pel fet de ser director de la Gran Enciclopèdia Catalana.

El 1971 és novament detingut per la seva implicació en l'Assemblea d'Intel·lectuals celebrada a Montserrat. Cridats a declarar tots els reunits, decideix de contestar en català els interrogatoris policials, fet que li comporta ser torturat i enviat a observació psiquiàtrica de la presó Model de Barcelona.

El 1973 es produeix la darrera de les detencions amb l'anomenada "caiguda dels 113", arran d'una reunió de la Permanent de l'Assemblea de Catalunya.

*SONET A JORDI CARBONELL,
TORTURAT RECENTMENT PER EXIGIR
EL DRET A PARLAR CATALÀ*

*Els botxins serveixen tota la baixesa
i encara són fidels al primer dia
de la degolla; així la policia
amaga el sol, i la naturalesa*

*dimiteix càrrecs per companyonia;
la molsa es va estenent vers la tristesa
i, del pregon de la muntanya ofesa,
ben blanca la venjança va fent via.*

*Jordi i capall, tot sol davant la fera,
des del seu cau li escups a la guerrera;
el sol, que es fa pomera, no s'allunya*

*i a l'alba entra al senyal de Catalunya.
La teva estrella nostra presonera
estén al bat de l'aire la bandera.*

Joan Brossa, novembre de 1973

1971 Sortida de la presó Model de Barcelona, on es recollit per la família.

✱ MONTSERRAT MANENT

COMPROMÍS AMB LES LLIBERTATS

El compromís de Jordi Carbonell amb les llibertats socials i nacionals fa cada cop més intensa la seva implicació en diferents iniciatives cíviques: Taula Rodona, Assemblea d'Intel·lectuals, Manifest de Montserrat, Assemblea de Catalunya...

La culminació pública d'aquest compromís té lloc l'Onze de Setembre de 1976, en la primera celebració de la Diada Nacional "autoritzada" del postfranquisme.

L'acte és organitzat conjuntament pel Consell de Forces Polítiques de Catalunya i per l'Assemblea de Catalunya, en nom de la qual parla Jordi Carbonell, designat unànimement per la Mesa d'aquest organisme unitari, per la seva autoritat política i moral i el seu prestigi intel·lectual.

"Això que demanem avui —"les institucions i els principis de l'Estatut del 1932"— no és tot el que voldríem. No és el que teníem el 1714. Pràcticament totes les organitzacions polítiques i els grups de base de l'Assemblea volem més que el que ens donava aquell Estatut retallat i atorgat del 1932. Però som pràctics i constructius. Demanem poc perquè sabem que l'accés a la democràcia és difícil. Hi ha ningú que pugui dir que venim amb noves exigències? No! Moderadament, prudentment, només demanem que ens tornin allò que ens van prendre el 1939. Molts pensen que som massa moderats. El nostre poble és moderat. Ara, som intransigents en la nostra moderadíssima posició, perquè no volem que la prudència ens faci traïdors. Els qui estan acostumats a actuar amb la contundència i amb la duresa que els permet la força, que no s'equivoquin: moderació no és feblesa."

De la intervenció de Jordi Carbonell a l'Onze del 1976.

1976 Onze de Setembre a Sant Boi de Llobregat.

NACIONALISTES
D'ESQUERRA

NACIONALISTES
D'ESQUERRA

EL VOT DE
LA FERMESA

EL VOT
LLEIAL

ISTES
A

NACIONALISTES
D'ESQUERRA

NAC
D'ES

NACIONALISTES D'ESQUERRA

Des de la seva estada a Anglaterra, els anys cinquanta, on va descobrir el labormisme, Jordi Carbonell sempre s'ha definit com a socialista.

Des d'aquesta ubicació ideològica, el 1979, i a partir de grups procedents majoritàriament del FNC i del PSAN, Jordi Carbonell contribueix a l'impuls del moviment Nacionalistes d'Esquerra (NE) que agrupa a desenes de personatges del món cívic i cultural del Principat: Josep Maria Espinàs, Joan Oliver "Pere Quart", Avel·lí Artís i Gener "Tísner", Lluís Llach, Manuel de Pedrolo, Magda Oranich, Joan Armet, Marc Palmés, Armand de Fluvià, Josep-Lluís Carod-Rovira, Santi Vilanova...

El 1980 encapçala la candidatura de NE a les eleccions al Parlament de Catalunya i el 1982 la del Congrés dels Diputats, sense obtenir representació.

El 1984 encapçala la candidatura a les eleccions al Parlament de Catalunya de l'Entesa de l'Esquerra Catalana, una coalició electoral formada per NE, un grup escindit d'ERC i independents, que tampoc assoleix cap escó, però que evoluciona fins a la constitució d'un nou partit: l'Entesa dels Nacionalistes d'Esquerra (ENE).

ENE es presenta en coalició amb el PSUC a les eleccions al Congrés dels Diputats del 1986, amb el nom d'Unió de l'Esquerra Catalana, i dona pas el 1987, amb la incorporació del PCC, a la federació Iniciativa per Catalunya, amb l'objectiu de construir una esquerra nacional plural.

1982 Amb Joan Armet i Magda Oranich gravant un anunci electoral per a la televisió.

ERC: LA CASA COMUNA

El 1992, un cop constatat que ERC ha aconseguit redreçar l'espai de l'esquerra independentista, Jordi Carbonell, president d'ENE, encapçala el Manifest dels Nacionalistes d'Esquerra, que incorpora a ERC del darrer nucli de dirigents històrics d'aquella formació: Tísner, Ignasi Perramon, Francesc Codina...

El 1996, el 21è Congrés Nacional d'ERC, celebrat a Vilafranca del Penedès, escull una nova direcció política, liderada per Jordi Carbonell com a president i Josep-Lluís Carod-Rovira com a secretari general.

Jordi Carbonell és reelegit president d'ERC en el 22è Congrés Nacional, celebrat a Girona el 1998, i en el 23è Congrés Nacional, celebrat a Tarragona el 2001.

“L'elecció de Josep-Lluís Carod-Rovira com a candidat d'ERC a la presidència de la Generalitat de Catalunya per una amplíssima majoria, que voreja la unanimitat, té un significat doble: la consolidació d'un partit amb un projecte nacional i popular propi i la consagració d'un dirigent que ha sabut interpretar aquest projecte i situar-lo al centre de la política catalana. [...]”

Des del meu lloc de responsabilitat dins el partit, des de la meua condició de militant convençut que el projecte d'ERC és l'únic de veritat coherent amb els postulats d'independència nacional i de justícia social per a la nostra terra, li desitjo continuïtat en l'acció política que l'ha dut a ser candidat del partit per a la nostra única nació”.

Jordi Carbonell

Esquerra Nacional, gener 1999.

1999 Amb la candidatura d'ERC a les eleccions del Parlament de Catalunya.

REFERENT NACIONAL

Jordi Carbonell és per a diverses generacions de ciutadans dels Països Catalans un referent ineludible.

La seva trajectòria de lleialtat al país i a la seva gent, posada a prova en els moments més difícils i durs de la nostra aventura col·lectiva, l'avalen com una persona excepcional.

Durant els darrers anys han estat nombrosos els reconeixements per part d'entitats i institucions cap a la seva figura: Homenatge de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes i les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Homenatge de l'Institut Menorquí d'Estudis, Homenatge de la Universitat de Càller, Medalla d'Or de la Generalitat, Homenatge de la Secció Filològica de l'IEC...

“El president d'ERC Jordi Carbonell, va rebre el 18 de març la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya de mans del president Jordi Pujol per “la seva lluita política i la seva tasca d'estudi i divulgació de la llengua catalana” en un acte celebrat al Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat. [...]

El secretari general d'ERC, Josep-Lluís Carod-Rovira, va glossar la figura política del president d'ERC, a qui va presentar com a “català, independentista i d'esquerres” [...]

Carbonell en la seva intervenció va tenir una especial i emotiva atenció cap a la seva esposa i companya de tota una vida, Hortènsia Curell, en referir-se a la distinció rebuda com “aquesta Medalla que ens han atorgat”.

Esquerra Nacional, abril 2002.

2002 Jordi Carbonell i Hortènsia Curell amb la Medalla d'Or de la Generalitat

Homenatge Nacional a
JORDI CARBONELL
BARCELONA DRASSANES
23 ABRIL 2004

FUNDACIÓ

JOSEP IRLA